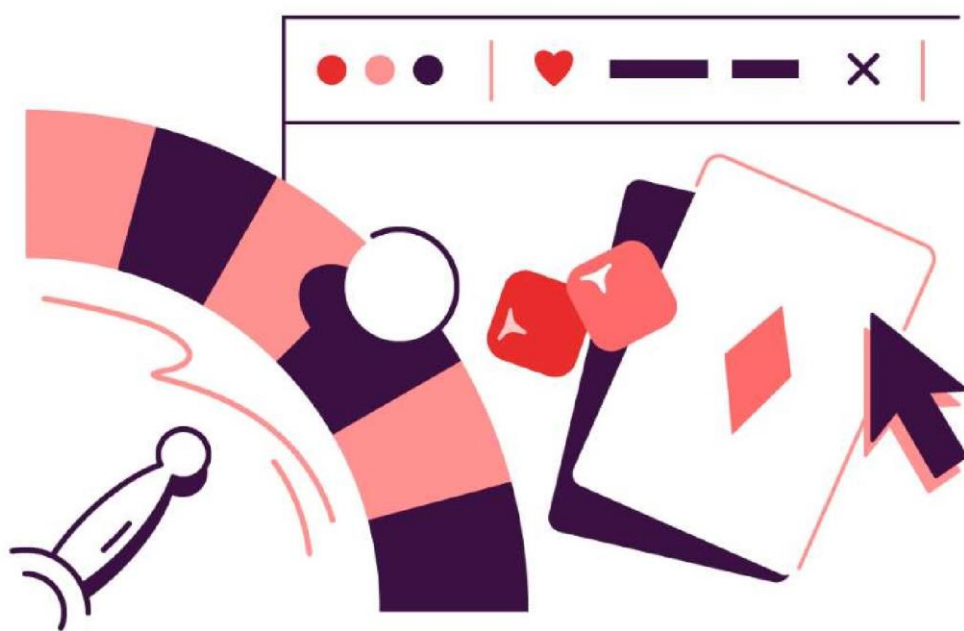

Tilsynsrapport – tiltak etter hvitvaskingsloven

Superbingo Strømsø

Sammendrag tilsynsrapport

Rapportnummer	2023
Vår sakreferanse	2777
Dokumenttilsyn	
Virksomhet	Superbingo Strømsø
Revisjonsområde	Kartlegging av innførte tiltak etter krav i hvitvaskingsloven
Revisjonsteam	Anya Markhus – seniorrådgiver Frank Hoff Hana – seniorrådgiver

Rapportens innhold:

Tilsynsrapport 1-2023 beskriver resultat etter revisjon av krav til tiltak etter hvitvaskingsloven hos Superbingo Strømsø.

Hovedkonklusjoner:

Lotteritilsynet har kontrollert hvordan selskapet følger opp de krav til tiltak som kommer frem av hvitvaskingsloven med tilhørende forskrift, jf. hvvl. § 4 (2) bokstav g.

Superbingo Strømsø har oversendt dokumentasjon på en ryddig og strukturert måte og i samsvar med det som vi har bedt om. Selskapet har utpekt en hvitvaskingsansvarlig og har levert rutine for håndtering av risiko for hvitvasking og terrorfinansiering.

Lotteritilsynet har avdekket fire avvik i forbindelse med tilsynet og det er gitt en merknad. Vi ber om tilbakemelding på hvordan dere vil følge opp avvik og merknader **innen 15. februar 2024**.

Førde 14. desember 2023

Anya Markhus
Seniorrådgiver

Frank Hoff Hana
Seniorrådgiver

Innhold

1. Bakgrunn for tilsyn.....	4
2. Metode.....	4
3. Resultat.....	5
3.1 Risikovurderinger (hvvl. § 7)	6
3.1.1 Lotteritilsynets vurdering	6
3.2 Rutiner (hvvl. § 8)	6
3.2.1 Lotteritilsynets vurdering	7
3.3 Krav til opplæring (hvvl. § 36).....	8
3.3.1 Lotteritilsynets vurdering	8
3.4 Kundetiltak og løpende oppfølging (hvvl. kap. 4)	9
3.4.1 Lotteritilsynets vurdering	10
3.5 Undersøkelse og rapportering til Økokrim (hvvl. kap. 5).....	11
3.5.1 Lotteritilsynets vurdering	12
3.6 Internkontroll (hvvl. § 35)	12
3.6.1 Lotteritilsynets vurdering	12
4. Oppsummering av resultat og videre oppfølging	13
4.1 Avvik	13
4.2 Merknader	15

1. Bakgrunn for tilsyn

Bingomedhjelpere ble høsten 2018 omfattet av hvitvaskingsloven med tilhørende forskrift, jf. hvitvaskingsloven (hvvil.) § 4 (2) bokstav g. Dette innebærer at bingomedhjelpere må ha gode systemer for å sikre at lovens krav følges opp på en god måte. Lotteritilsynet er tillagt oppgaven med å føre tilsyn med dette regelverket, jf. hvvl. § 43, annet ledd, bokstav c.

Hovedmålet med dette tilsynet er å få en oversikt over hvordan bingobransjen har implementert hvitvaskingsregelverket. Lotteritilsynet har på bakgrunn av dette gjennomført dokumenttilsyn rettet mot utvalgte bingomedhjelpere og bingohaller.

Ettersom innholdet i lovens krav må vurderes opp mot den aktuelle risikoen i bransjen, har det i dette tilsynet vært særlig viktig å få kartlagt hvordan bransjen har risikovurdert egen virksomhet, og spesielt om denne er knyttet opp mot risikobildet i den overordnede risikovurderingen av spillmarkedet på en god måte.

Videre er målet med tilsynet å få en oversikt over hvordan bransjen har implementert sentrale krav i hvitvaskingsloven;

- Risikovurdering og rutiner (hvvil. kap. 3)
- Kundetiltak og løpende oppfølging (hvvil. kap. 4)
- Nærmere undersøkelse og rapportering (hvvil. kap. 5)
- Internkontroll og revisjon (hvvil. § 35)
- Opplæring (hvvil. § 36)

Denne kunnskapen vil være et viktig bidrag inn i vårt arbeid med å utarbeide en veileder særlig tilpasset spillbransjen. En slik veileder vil både gjøre det lettere for bransjen å bruke ressursene riktig, og ikke minst tydeliggjøre hvilke forventninger Lotteritilsynet har til aktørene ved fremtidige tilsyn hvor etterlevelsen av kravene vil være mer fremtredende.

Ettersom tilsynet denne gang primært er gjennomført for å skaffe kunnskap om implementering av hvitvaskingsregelverket i bransjen som sådan, vil kun klare avvik danne grunnlag for pålegg om retting.

2. Metode

Det er valgt en overordnet tilnærming for tilsynet hvor vi legger vekt på å kartlegge hvordan tilsynsobjektene har innrettet seg etter kravene i hvitvaskingsloven. En slik kartlegging vil gi oss kunnskap om risiko for hvitvasking innenfor bingo, samtidig som vi gjennomfører tilsyn på et overordnet nivå. Det betyr at vi opparbeider oss kunnskap om teoretisk risiko for hvitvasking og terrorfinansiering, samtidig som vi avdekker om noen ikke har gjennomført tiltak slik loven krever.

Basert på tidligere tilsyn, har Lotteritilsynet i perioden 2021 – 2023 valgt å gjennomføre dokumenttilsyn med utvalgte bingomedhjelpere og bingohaller. Superbingo Strømsø er blant dem som er valgt ut som tilsynsobjekt.

Lotteritilsynet sendte varsel om tilsyn den 16. juni 2023, og mottok etterspurt dokumentasjon innen fristen som ble satt til 18. august 2023. Det er ikke bedt om ytterligere dokumentasjon og våre vurderinger er basert på mottatt dokumentasjon.

Vi gjennomfører denne gangen et kartleggingstilsyn. Det betyr at vi gir individuelle tilbakemeldinger til de utvalgte tilsynsobjektene basert på innførte tiltak, men at nivået på tilbakemeldingene er tilpasset et overordnet nivå.

Metoden gir oss et godt grunnlag for å utøve vår veiledningsplikt overfor bingomedhjelperne og gir oss noe tid til å kartlegge den reelle risikoen i tilknytning til bingovirksomheten. Metoden åpner også for et mer dialogbasert tilsyn, der vi kommer med anbefalinger til forsterking eller justering av innførte tiltak.

Lotteritilsynet understreker likevel at dersom det er åpenbare brudd på lovkrav vil det blir varslet pålegg om retting.

Ved avvik vil Lotteritilsynet legge fram revisjonsbevis. Vi vil også be om en oppfølgingsplan som beskriver hvilke tiltak dere vil iverksette for å utbedre avvik. Ved merknader forventer vi at de påpekte forholdene håndteres slik at de ikke senere utvikler seg til avvik og vi ønsker derfor tilbakemelding på hvordan merknadene vil bli fulgt opp.

3. Resultat

Dokumentasjonen som Superbingo Strømsø har sendt til Lotteritilsynet har vært ryddig og oversiktlig, slik at vi har kunnet orientere oss og knytte dokumentasjonen til de punktene vi etterspurte.

Norsk Bingodrift AS er lisensinnehaver av bingotillatelse med overordnet ansvar for bingodriften og har driftsavtale med Superbingo Strømsø. Selskapet har utpekt en hvitvaskingsansvarlig, men kontrollopgaver pålagt hvitvaskingsansvarlig er delegert til avdelingsleder hos Superbingo Strømsø. Det er dokumentert at selskapet har begynt å få på plass et system som skal bidra til å sikre etterlevelse av hvitvaskingsregelverket, og dermed også forebygge at selskapet blir brukt til hvitvasking eller terrorfinansiering. Det er imidlertid likevel noen mangler og forbedringsområder.

3.1 Risikovurderinger (hvvl. § 7)

For at en bingomedhjelper skal kunne vurdere risikoen for å bli misbrukt som ledd i hvitvasking, må risikoen konkretiseres basert på foretakets egen virksomhet. Dette innebærer at konkretisering av risikoen vil kunne være enklere for mindre bingomedhjelpere enn for større aktører med flere bingohaller og bredere kundespekter. Selv om risikoen kan oppleves som liten, må det gjøres reelle vurderinger av risikoen knyttet til egen virksomhet, og dette må dokumenteres.

Lotteritilsynet har mottatt en overordnet risikoanalyse basert på Lotteritilsynets overordnede risikovurdering av pengespillmarkedet fra oktober 2021.

Risikovurderingen tar utgangspunkt i identifiserte risikoer før tiltak. Her blir spill, teoretiske trusler, sårbarheter, risikoreduserende tiltak og konsekvens vurdert. Risikovurderingen konkluderer med at det samlet sett er moderat risiko for hvitvasking og lav risiko for terrorfinansiering.

I tillegg til den overordnede risikoanalysen, har vi også mottatt en spesifikk risikovurdering for Superbingo Strømsø. Her redegjøres det for geografiske forhold, kundemasse, spill som tilbys i bingohallen og produkter og tjenester. Risikofaktorer knyttet til kunder og produkter og tjenester er vurdert med både risikoøkende og risikoreduserende faktorer.

3.1.1 Lotteritilsynets vurdering

Superbingo Strømsø har gjort en bra jobb med risikovurderingene og har fått med sentrale områder som er viktige for å kartlegge risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering. Dere har gjort en vurdering av de ulike spill som tilbys, kundegruppen, geografisk risiko og dere har fått med faktorer som både øker og reduserer risikoen for at dere kan misbrukes til hvitvasking som spilltilbyder. Dette er positivt.

Slik Lotteritilsynet ser det, vil risikoanalysen og risikovurderingen samlet sett fungere bra som grunnlag for utarbeidelse av selskapets rutiner. Risikovurderingen bør imidlertid dateres og det kan med fordel fremgå hvem som har deltatt i arbeidet. Vi minner også om at risikovurderingene skal holdes oppdatert.

3.2 Rutiner (hvvl. § 8)

Det er helt avgjørende å ha fastsatt rutiner for å sikre etterlevelse av hvitvaskingsloven og dette er derfor også et lovfestet krav. Rutinene må være basert på den virksomhetsinnrettede risikovurderingen som er gjort, slik at de er tilpasset virksomheten hos den enkelte bingomedhjelper. Rutinene skal være fastsatt av foretakets ledelse og det skal utpekes en hvitvaskingsansvarlig som skal følge opp disse.

Lotteritilsynet har mottatt hvitvaskingsrutine, vedtatt av styret i Norsk Bingodrift AS Superbingo Strømsø den 27. desember 2021, sist oppdatert 15. mars 2023. Det er utarbeidet et overordnet rutinehefte, men ikke enkeltrutiner/-prosedyrer på de ulike områdene. Rutinen er inndelt i følgende hovedpunkt:

- Uregistrert spilling
- Registrert spilling
- Gyldig legitimasjon
- Forsterket kundekontroll
- Nærmere om politisk eksponerte personer
- Beløps- og tidsbegrensninger i virksomheten
- Lagring av personopplysninger mv.
- Løpende oppfølging
- Avvikling av kundeforhold
- Undersøkelsesplikten
- Rapportering av mistenkelige forhold
- Internkontroll
- Opplæring
- Ansvarlig for å følge opp rutinene

Som vedlegg til rutinen er

- funksjonsbeskrivelse for hvitvaskingsansvarlig
- retningslinjer for overvåking av transaksjonsgrensen for kundeetablering
- nærmere om geografisk risiko
- nærmere om definisjonen av PEP

3.2.1 Lotteritilsynets vurdering

Lotteritilsynet ser at det er gjort en bra innsats med å utarbeide rutiner på området. Det er positivt. Vi er likevel av den oppfatning at rutinene fremstår som overordnet og generelle, noe som medfører at de sier lite konkret om hva som skal gjøres og hvordan. Det er ikke krav til at det skal utarbeides enkeltrutiner, instruksjer eller sjekklister, men i den enkelte bingohall må det foreligge rutiner som angir mer konkret hva den ansatte skal gjøre og hvordan dette skal gjøres. Rutinene må ha et innhold og en form som gjør at de vil være til støtte for de ansatte i bingohallen som skal bruke disse. Gode rutiner er en forutsetning for effektiv etterlevelse og gjennomføring av hvitvaskingslovens forpliktelser.

Vi har også oppdaget enkelte feil i rutinen deres:

- Under rutinens punkt 1 om uregistrert spilling, vises det i første setning til bingoforskriften. Denne forskriften ble opphevet 1. januar 2023, da ny pengespillov med tilhørende forskrift trådte i kraft.

- Liste over EUs høyrisikoland er ikke oppdatert
- Deler av det som blir beskrevet av kundetiltak samsvarer ikke med øvrig dokumentasjon vi har mottatt. Se nærmere under punkt 3.4 om kundetiltak og løpende oppfølging.

3.3 Krav til opplæring (hvvl. § 36)

Kravet til opplæring skal sikre at alle ansatte er i stand til å gjenkjenne forhold som kan indikere hvitvasking og terrorfinansiering. For å sikre at det blir gitt relevant og tilstrekkelig opplæring, og at opplæringen blir vedlikeholdt, må ledelsen hos bingomedhjelperne vurdere hvordan dette kravet skal ivaretas i egen virksomhet og nedfelle dette i en rutine. Denne rutinen må konkretiseres i en opplæringsplan for en kommende periode, for eksempel et år. Planen må vise hvem som skal ha opplæring, i hva og når. De som skal ha opplæring må gis tid og anledning til å gjennomføre denne på en måte som gjør at de faktisk tilegner seg kunnskapen.

Ansatte som utfører arbeidet i bingohallene må ha kunnskap om hvordan hvitvasking og terrorfinansiering skjer, slik at de er i stand til å ha oppmerksomhet mot slike forhold i utførelsen av sitt arbeid. De må kjenne til de interne rutinene for hvordan de skal håndtere situasjoner der det kan være usikkerhet knyttet til et forhold de ser. De må vite hvem de skal kontakte for å diskutere den konkrete situasjonen, herunder om det skal iverksettes nærmere undersøkelser og hvordan. De må også vite når de skal kontakte hvitvaskingsansvarlig for eventuell rapportering til Økokrim. Dette må nedfelles i egen rutine, og opplæringen må dekke denne rutinen og øvrige rutiner som skal sikre etterlevelsen av pliktene i hvitvaskingsloven.

Lotteritilsynet har mottatt opplæringsplan, oversikt over gjennomført opplæring og veileder om antihvitvasking og terrorfinansiering. I tillegg har dere et punkt i rutinene som gjelder opplæring på hvitvaskingsområdet.

3.3.1 Lotteritilsynets vurdering

Dokumentet «Anti-hvitvasking og terrorfinansiering – Veileder for bingo-ansatte» tar for seg sentrale områder på hvitvaskingsområdet og er et bra utgangspunkt for opplæring av ansatte. Dokumentet er imidlertid ikke datert og vi vil understreke viktigheten av blant annet å oppdatere EUs liste over høyrisikoland.

Ifølge opplæringsplanen skal alle nyansatte gjennomføre to timers opplæring før de er alene på jobb. Det fremgår også at det på sikt skal sendes ut quiz til de ansatte, uten at det er nærmere angitt når dette vil bli gjort. Opplæringsplanen inneholder også to punkt som handler om internkontroll. Lotteritilsynet gjør oppmerksom på at opplæringsplan er noe annet enn system for internkontroll etter hvvl. § 35. Internkontroll blir for øvrig nærmere omtalt under punkt 3.6.

Lotteritilsynet mener at opplæringsplanen som er utarbeidet ikke er tilstrekkelig. Det fremgår kun at nyansatte skal ha opplæring, men det er ingen plan for vedlikehold og oppdatering av kunnskap og regelverk. I rutinene under pkt. 13 om opplæring, står det at regelmessig opplæring skal gis, nettopp for å sikre at kunnskapen blir opprettholdt og oppdatert. Hvordan og hvor ofte dette skal gjøres må fremgå av opplæringsplanen.

Oversikt over hvem som har gjennomført opplæring, viser at opplæring ble gitt i juni 2020. Det er et krav i hvvl. § 36 (2) at opplæringen skal gis «jevnlign slik at kunnskapen vedlikeholdes og oppdateres». Når det er mer enn tre år siden opplæring ble gitt, er ikke dette kravet oppfylt.

3.4 Kundetiltak og løpende oppfølging (hvvl. kap. 4)

Formålet med å gjennomføre kundetiltak er at rapporteringspliktige skal kjenne sine kunder. Når en kjenner identiteten til kunden og kundeforholdets formål, kan bingomedhjelpen iverksette tilpasset og risikobaserte tiltak mot den enkelte kunde.

Kundetiltak skal gjennomføres ved etablering av kundeforhold, ved transaksjoner over 16 000 kroner eller ved mistanke om terrorfinansiering. Hvitvaskingsloven stiller blant annet krav til at den rapporteringspliktige kartlegger kundens identitet, kundeforholdets eller transaksjonens formål og tilsiktede art, og om kunden er en politisk eksponert person (PEP).

Hvitvaskingsloven stiller også krav til løpende oppfølging av kundeforholdet. Rapporteringspliktige må oppdatere kundeopplysninger og annen relevant dokumentasjon, samt overvåke kundeferd, herunder transaksjonsmønstre. Rapporteringspliktige må følge med på kundenes aktivitet og påse at de kjenner kunden tilstrekkelig til å gjennomføre nødvendige kundetiltak og vurderinger for å kunne håndtere risikoen som den enkelte kunde innebærer. Formålet med oppfølgingen er å oppdage avvikende eller endret adferd fra kunden.

Lotteritilsynet har fått tilsendt kunderegistreringsskjema som blir benyttet ved etablering av kundeforhold. I skjemaet er det et eget punkt for å avklare om kunden er PEP, og dere opplyser at dere ikke har kunder med PEP status.

Kunder som ikke benytter medlemskort og ønsker å betale spill kontant, må henvende seg i kassen. Kunder som bruker et medlemskort, kan benytte ladeskap hvor de kan velge å betale kontant eller med kort. Medarbeider i kassen fører liste over alle kunder som bruker kontanter.

Vi har ikke mottatt dokumentasjon på gjennomførte forenklede kundetiltak, slik vi har bedt om i punkt 4c i vårt varsel om dokumenttilsyn. Dere har redegjort kort om to tilfeller hvor dere skal ha gjennomført forsterkede kundetiltak.

3.4.1 Lotteritilsynets vurdering

Hvitvaskingsloven inneholder krav om at dere skal kjenne deres kunder, slik at dere kan iverksette tilpasset og risikobaserte tiltak mot den enkelte kunde. Dere har fått på plass en del overordnede rutiner for gjennomføring av kundetiltak og løpende oppfølging av kunder. Det er positivt. Vi ser imidlertid at det flere steder ikke er samsvar mellom det som fremgår av rutinene og øvrig dokumentasjon vi har mottatt. Dette gjelder blant annet følgende forhold:

- Kunderegistreringsskjemaet dere benytter ved etablering av kundeforhold har ikke noe punkt om ID-kontroll hvor dere kan oppgi referanse til mottatt legitimasjon. Dermed fremgår det ikke om det faktisk er gjennomført ID-kontroll, slik dere opplyser i punkt 2.2 i hvitvaskingsrutinen deres. Videre står det i rutinens punkt 2.2 at fødselsnummer eller D-nummer skal registreres, mens skjemaet spør kun om fødselsdato. I det udaterte dokumentet dere kaller «On-boarding prosess» (deres vedlegg 3.1), kreves det også fødselsdato og ikke fødselsnummer som i rutinene. Hvitvaskingsloven § 12 (1) b, sier at det er fødselsnummer som skal innhentes om kunden.
- Ifølge deres rutine punkt 2.2, skal også registrere fødested, kjønn og statsborgerskap til kunder som ikke har norsk fødselsnummer eller D-nummer. Vi kan heller ikke se hvor i skjemaet disse opplysningene skal føres inn.
- Lotteritilsynet registrerer at i de tilsendte kunderegistreringene (deres vedlegg 3), er alle oppført med samme fødselsdato, 01.08.2023. Dette indikerer at dere ikke følger verken egne rutiner eller regelverk ved kunderegistrering.
- Ifølge hvitvaskingsrutinen punkt 8.2, skal dere blant annet foreta en «kartlegging av hvor midlene benyttet som innskudd i spill kommer fra». Hva som ligger i dette og hvordan dere gjør dette i praksis fremgår ikke noe sted.
- Indikatorer som skal benyttes for å kunne avdekke mistenkelige transaksjoner er opplistet under rutinens punkt 8.3 (under løpende oppfølging). Imidlertid er det også utarbeidet en udatert, enkeltstående indikatorliste (deres vedlegg 15). Det er uklart for oss hvorfor det foreligger to lister.
- De nevnte indikatorlistene er identiske, med unntak av to punkt. I hvitvaskingsrutinen punkt 8.3 er beløpsgrensen på transaksjoner per døgn kr. 10 000, og sammenlagt transaksjoner per døgn er også kr. 10 000. I deres vedlegg 15, som ikke er en del av rutinen, er tilsvarende beløp kr. 16 000. I

støtteskrivet vises det til vedlegg 15 og ikke rutinen, når det gjelder hvilke indikatorer som brukes for å avdekke mistenkelige transaksjoner.

- Vedlegg 11.1 «Rutiner for hvitvaskings-loven». Dette er også et enkeltdokument som ikke er datert. Her vises det til daglig grense på kr. 10 000 for utbetalinger og at det da skal det gjennomføres bl.a. legitimasjonskontroll. På utbetalings-skjemaet for gevinster (vedlegg 11.3), er ikke fødselsdato fylt ut for noen av kundene. Det er heller ikke spor av at det er gjennomført legitimasjonskontroll, selv om samtlige av de oppførte gevinstene er på mer enn kr. 10 000.
- Kontantregisteret (deres vedlegg 11.2): Her er det flere eksempler på at det er benyttet kontanter på mellom 10 000 og 16 000 kroner daglig, uten at det ser ut til at det er gjennomført kundetiltak i tråd med hvitvaskingsrutinen punkt 8.3. Vi ser også at det kun er oppført seks siffer på et av telefonnumrene, slik at dette er ufullstendig.

Dere har ikke sendt oss dokumentasjon på gjennomførte forenklede kundetiltak, men dere beskriver kort i støtteskrivet hvordan dette skal gjøres. Når det gjelder forsterkede kundetiltak, nevner dere to ulike tilfeller i deres vedlegg 11. Her ser det imidlertid ut som at dere blander sammen når dere skal gjennomføre forsterkede kundetiltak etter hvvl. § 17, og når det er krav om å gjøre nærmere undersøkelser etter hvvl. § 25. Forsterkede kundetiltak etter § 17 henger sammen med at kundetiltak skal gjennomføres risikobasert, jf. hvvl. § 9. Forsterkede kundetiltak skal gjennomføres dersom det er identifisert høy risiko for hvitvasking eller terrorfinansiering og det må da også gjennomføres forsterket løpende oppfølging etter hvvl. § 24. Ut fra opplysningene vi har mottatt, har dere ikke gjennomført forsterkede kundetiltak, men gjort nærmere undersøkelser etter hvvl. § 25.

For Lotteritilsynet fremstår dette samlet sett som manglende kunnskap om regelverket. I tillegg ser det ut til at dere ikke har oversikt over innholdet i deres egne rutiner, som igjen medfører at rutinene ikke blir etterlevd.

3.5 Undersøkelse og rapportering til Økokrim (hvvl. kap. 5)

Rapporteringspliktige som avdekker forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering, skal foreta nærmere undersøkelser. Terskelen for undersøkelser er lav, og enhver indikasjon kan i utgangspunktet være tilstrekkelig. Undersøkelser skal alltid gjennomføres dersom det avdekkes forhold som avviker fra den rapporteringspliktiges kjennskap til kunden og kundeforholdets formål og tilsiktede art, jf. hvvl. § 25.

Rapporteringsplikten inntreffer dersom undersøkelser av et eller flere mistenkelige forhold ikke blir avkreftet. Mistankegrunnlaget er lavt, og det kreves ikke

sannsynlighetsovervekt for at det foreligger noe mistenkelig før rapporteringsplikten inntreffer. Hvitvaskingsansvarlig er ansvarlig for å oversende opplysninger som nevnt i hvvl. § 26 til Økokrim, jf. hvitvaskingsforskriften § 5-1.

Lotteritilsynet har fått informasjon om to tilfeller hvor mistenkelig aktivitet har blitt avkreftet. Dere har opplyst at det ikke er sendt noen MT-rapporter til Økokrim.

3.5.1 Lotteritilsynets vurdering

Undersøkelsesplikten er omtalt i selskapets rutiner punkt 10, og rapporteringsplikten er redegjort for i punkt. 11. Dere har også kort gjort rede for to tilfeller hvor det ble gjennomført nærmere undersøkelser og mistanken ble avkreftet.

Vi minner likevel om at terskelen for å gjennomføre nærmere undersøkelser er lav og at mistenkelige transaksjoner ikke nødvendigvis kun er knyttet til bruk av kontanter. Vi anbefaler dere å ta en gjennomgang av egne rutiner og praksis, slik at terskelen for å gjennomføre nærmere undersøkelser og rapportere til Økokrim ikke er satt for høy.

3.6 Internkontroll (hvvl. § 35)

Kravet til interkontroll innebærer at virksomheten må ha kontrollrutiner som er egnet til å avdekke manglende etterlevelse av hvitvaskingsregelverket. Hyppigheten, omfanget og følgene av internkontrollen vil bero på en vurdering av foretakets art og omfang.

Internkontrollen skal gjøre virksomheten i stand til å avdekke svakheter og identifisere forbedringspotensial ved eget arbeid med tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering. Formålet med å identifisere eventuelle svakheter er at rapporteringspliktige iverksetter nødvendige tiltak for å forhindre at manglende etterlevelse fortsetter, samt gjør endringer i virksomhetens rutiner for å overholde hvitvaskingsloven. Internkontroll er en forutsetning for at rutinene effektivt skal kunne oppdateres av den øverste ledelsen.

Lotteritilsynet har fått opplyst at deres interne etterlevelseskontroll er en del av den daglige driften og vi har fått tilsendt skjema som benyttes til denne kontrollen.

3.6.1 Lotteritilsynets vurdering

Internkontrollen er omtalt i punkt 12 i selskapets rutiner. Her står det at det skal gjennomføres AML kontroller og internkontroll, samt at dere skal ha en årlig plan for oppfølging av AML regelverket. Dette skal også inkludere trening og kontrollaktiviteter. Lotteritilsynet kan ikke se å ha mottatt dokumentasjon på at det er utarbeidet en årlig plan eller at de nevnte aktivitetene er gjennomført. I hvilken grad dette vil være tilstrekkelig er uklart, men det å få på plass en plan eller tydeligere rutine for internkontrollen vil kunne være godt utgangspunkt for arbeidet.

Skjemaene vi har fått tilsendt (deres vedlegg 11.2), oppfyller ikke kravene til internkontroll etter hvitvaskingsloven § 35. Internkontroll er en prosess som består av kontinuerlige oppgaver og aktiviteter, iverksatt og utført av virksomhetens styre, ledelse og øvrige ansatte. Her kan det med fordel også etableres en plan hvor de ulike kontrollområdene fremgår, sammen med opplysninger om hvem som er ansvarlig for de ulike kontrollområdene og hvor ofte kontrollen skal gjennomføres. En god internkontroll vil også vise hvordan avvik og forbedringspunkt følges opp og blir brukt i virksomhetens kontinuerlige forbedringsprosess.

4. Oppsummering av resultat og videre oppfølging

Dokumentasjonen viser at Superbingo Strømsø i all hovedsak har begynt å få på plass et system for å sikre at de overholder kravene i hvitvaskingsloven med tilhørende forskrift. På den måten reduseres også risikoen for at selskapet blir misbrukt til hvitvasking og terrorfinansiering. Lotteritilsynet har likevel avdekket fire avvik og en merknad som må følges opp.

4.1 Avvik

Lotteritilsynet har funnet følgende avvik (brudd på hvitvaskingsloven) som må rettes:

Avvik 1 - Rutiner

Hvitvaskingsloven § 8 lyder:

- (1) *Rapporteringspliktige skal ha oppdaterte rutiner for å sikre at virksomheten håndterer identifisert risiko og oppfyller plikter etter bestemmelser gitt i eller i medhold av loven her.*
- (2) *Rutinene skal tilpasses virksomhetens art og omfang.*
- (3) *Rutinene skal dokumenteres og stilles til rådighet for tilsynsmyndigheten.*
- (4) *Rutinene skal være fastsatt på øverste nivå hos den rapporteringspliktige.*
- (5) *Det skal utpekes en person i ledelsen som skal ha et særskilt ansvar for å følge opp rutinene.*
- (6) *I konserner skal rutinene fastsettes og følges både på konsernnivå og i filialer og majoritetseide datterselskaper. Den rapporteringspliktige skal utarbeide rutiner for behandling av opplysninger i tråd med §§ 22 sjette ledd og 31, jf. § 28 tredje ledd.*

I deres rutiner henviser dere til bingoforskriften under punkt 1 om uregistrert spilling. Denne forskriften ble opphevet ved ikrafttreden av ny pengespillov med tilhørende forskrift, 1. januar 2023. I tillegg er ikke listen over EUs høyrisikoland oppdatert. Se også nærmere om Lotteritilsynets vurdering under punkt 3.2.1.

Det å ikke ha oppdaterte rutiner er brudd på hvitvaskingsloven § 8 (1).

Avvik 2 – Opplæring

Hvitvaskingsloven § 36 lyder:

- (1) *Rapporteringspliktige skal sikre at ansatte og andre som utfører oppdrag for foretaket, gis opplæring slik at de er kjent med virksomhetens forpliktelser etter loven her og i stand til å gjenkjenne forhold som kan indikere hvitvasking og terrorfinansiering.*
- (2) *Opplæringen skal gis jevnlig slik at kunnskapen vedlikeholdes og oppdateres.*

Lotteritilsynet mener at opplæringsplanen som er utarbeidet ikke er tilstrekkelig. Det fremgår kun at nyansatte skal ha opplæring, men det er ingen plan for vedlikehold og oppdatering av kunnskap og regelverk. Oversikt over hvem som har gjennomført opplæring, viser at opplæring sist ble gitt i juni 2020. Manglende kunnskap om både regelverk og egne rutiner (se særlig punkt 3.4.1) tyder også på at opplæringen ikke er god nok. Se også nærmere redegjørelse under punkt 3.3.1.

Mangelfull opplæringsplan, samt manglende oppdatering og vedlikehold av kunnskapen, er brudd på hvitvaskingsloven § 36.

Avvik 3 – Kundetiltak og løpende oppfølging

Hvitvaskingsloven § 12 (1) første ledd lyder:

- (1) *Når kunden er en fysisk person, skal følgende opplysninger innhentes om kunden:*
 - a. *navn*
 - b. *fødselsnummer, D-nummer eller, dersom kunden ikke har slikt nummer, annen entydig identitetskode. For personer som ikke har norsk fødselsnummer eller D-nummer, skal det innhentes fødselsdato, fødested, kjønn og statsborgerskap, herunder om personen har flere statsborgerskap*
 - c. *adresse*

De samme opplysningene skal innhentes om den som handler på vegne av kunden, i tillegg til opplysninger om at vedkommende kan handle på vegne av kunden. De samme opplysningene skal innhentes om den som er gitt disposisjonsrett over en konto eller et depot.

I kunderegistreringsskjemaet ber dere om fødselsdato og ikke fødselsnummer, til tross for at det står i både hvitvaskingsloven og rutinene deres at det er fødselsnummer som skal innhentes. Det udaterte on-boarding dokumentet (deres vedlegg 3.1), sier også at det er fødselsdato og ikke fødselsnummer som skal innhentes. Her står det riktignok at det skal tas bilde av legitimasjon som viser fødselsnummer, men det er ikke dokumentert at dette blir gjort.

Manglende innhenting av fødselsnummer er brudd på hvitvaskingsloven § 12 (1) bokstav b.

Lotteritilsynet registrerer for øvrig at det flere steder ikke er samsvar mellom det som fremgår av rutinene og øvrig dokumentasjon vi har mottatt, når det gjelder gjennomføring av kundetiltak og løpende oppfølging. Eksempler på dette er hva som skal fylles ut i kunderegistreringsskjemaet, undersøkelse av midlenes opprinnelse, indikatorer for å avdekke mistenkelige transaksjoner og beløpsgrense for når kundetiltak skal gjennomføres. I tillegg blander dere nærmere undersøkelser og forsterkede kundetiltak. Her må dere få orden på rutiner, egen etterlevelse og opplæring, slik at dere er i stand til å gjennomføre kundetiltak på rett nivå til rett tid.

Se nærmere om vår vurdering under punkt. 3.4.1.

Avvik 4 – Internkontroll

Hvitvaskingsloven § 35 lyder:

- (1) Rapporteringspliktige skal gjennom internkontroll i virksomheten sørge for at loven her overholdes.*
- (2) Dersom en risikovurdering av virksomhetens omfang og art tilsier det, skal rapporteringspliktige*
 - a. utnevne etterlevelsansvarlig*
 - b. gjennomføre skikkethetsvurderinger av ansatte*
 - c. opprette en uavhengig kontroll med at virksomhetens interne rutiner overholdes*

Lotteritilsynet kan ikke se at Superbingo Strømsø har etablert system for internkontroll som kan avdekke manglende etterlevelse av hvitvaskingsregelverket. Se nærmere om Lotteritilsynets vurdering under punkt 3.6.1.

Manglende internkontroll er brudd på hvitvaskingsloven § 35.

4.2 Merknader

Lotteritilsynet har under revisjonen kartlagt følgende merknad (forbedringsområde):

Merknad 1 – Undersøkelsesplikt og rapportering

Lotteritilsynet ber om at Superbingo Strømsø gjennomgår egen praksis for når og hvordan nærmere undersøkelser skal gjennomføres. Vi minner om at terskelen for å gjennomføre undersøkelser og å rapportere til Økokrim er lav. Se nærmere vurdering under punkt 3.5.1.

Lotteritilsynet ber om å få tilbakemelding på hvordan dere vil følge opp avvik og merknadene snarest mulig. Tilbakemeldingen må inneholde en tiltaksplan med frister

for når tiltakene skal være gjennomført. Lukking av avvikene må prioriteres omgående.

Frist for tilbakemelding er 15. februar 2024.